

Research Paper

Meta-summary of Family Farm Survival Strategies

Masoumeh Shafati¹, *Mohammad Javad Zahedi Mazandarani²

1. PhD in sociology, Researcher of Khuzestan Academic Center for Education, Culture and Research, Ahvaz, Iran.
2. Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran.

Citation: Shafati, M., & Zahedi Mazandarani, M. J. (2022). [Meta-summary of Family Farm Survival Strategies (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 13(2), 190-207, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.332851.1699>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.332851.1699>

Received: 28 Nov. 2021
Accepted: 08 May 2022

ABSTRACT

In this article, in order to identify the strategies used by farming families to survive and maintain their family business and the factors that affect these strategies, the systematic review method and meta-summary strategy were used. Thus, after seven stages of screening the collected articles, 61 articles were selected according to the purpose of the research and in the data analysis stage, with the help of MAXQDA 2020 software, "attributive coding" and "holistic coding" were performed. Findings show that to maintain their family business, farming families generally use three strategies of "diversification" (market-oriented, economy-oriented, family-centered, individual-centered), "sustainability" (Social, economic, environmental) and "substitution" (contextual factors, communication factors, individual factors). Family farms play an important role in the field of agriculture and food security in the present and future of the world. Understanding the successful strategies of farming families in developed countries and identifying the factors influencing them can be an incentive for farming families and politicians, and ultimately along with benefiting from domestic experiences, lead to the revision of agricultural strategies and policies in favor of the survival and revitalization of family farms.

Key words:

Survival strategy,
Exploiting family,
Meta-summary,
Family farm

Copyright © 2022, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

A

griculture in most countries has undergone major changes that have affected farm business and the lives of farming families. Income declines and severe pressures to respond to economic, so-

cial, political, technological, and environmental changes are forcing farming families to use new and sophisticated business strategies to ensure family income sustainability and family farm survival.

Research on family farms is not an independent and institutionalized field of research, but family farms have traditionally been studied from several different research perspectives, each of which follows specific intellectual

* Corresponding Author:

Mohammad Javad Zahedi Mazandarani, PhD

Address: Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran.

Tel: +98 (912) 1863499

E-mail: M_Zahedi@pnu.ac.ir

and theoretical paradigms. In these different paradigms, different issues are studied and various methods are used. Therefore, in this article, in order to identify the different strategies used by farming families to survive and maintain their family business, a systematic review of research was conducted in the fields of rural sociology, agricultural economics, and rural tourism, Rural Entrepreneurship and Rural Family Business Research in Developed Countries from 2000 to 2016. In fact, the main question is what strategies do farming families use to increase family income and maintain their family business, and what factors influence these strategies?

2. Methodology

To achieve the research goal, a systematic review method and a meta-summary strategy were used. The meta-summary strategy is derived from the methods developed by Noblit and Heer (1988) and Patterson et al. (2001) and aims to help review research by meaningfully combining the results of studies that have different research methods. Thus, after seven stages of screening the collected articles, 61 articles were selected according to the purpose of the research and in the data analysis stage, with the help of MAXQDA 2020 software, "attributive coding" and "holistic coding" were performed. Findings show that farming families to maintain their family business generally use three strategies of "diversification" (market-oriented, economy-oriented, family-centered, individual-centered), "sustainability" (Social, economic, environmental) and "substitution" (contextual factors, communication factors, individual factors).

3. Results

The meta-summary of articles in foreign scientific journals related to the research question, published in the last 15 years, shows that "diversity", "sustainability" and "succession" are three important topics in research on family farming that have been studied in the field. Family farming has been repeatedly researched from different dimensions and is also important in terms of content and practical relevance. These three main categories are in the form of 17 subcategories that are listed in the three final models and are related to each other. Indeed, in a rapidly changing environment, family farms must adapt their innovative and diverse strategies to the constant change in order to remain economically viable. They are also more likely to succeed in family farms that use innovative, diverse and sustainable business strategies because they are more attractive to the next generation. In contrast, successors often bring new ideas and resources into the business,

which can lead to more sustainable and innovative post-succession behavior.

4. Discussion

Comparing the results of this meta-summary with the studies conducted in this field in Iran, it can be said that in related studies in Iran, in the category of "diversification", the subcategories of "person-centered goals" and "family-centered goals" have been less noticed. To the extent that attention to the important element of the family and the role of family members in these studies, even in studies that have focused on social actors and highlighted the role of the farmer, has been seriously neglected. However, the family farm is based on the relationships and interdependencies of the exploiting family members, and any change in these connections and social relationships will have a significant impact on the success or failure of the family farm. Regarding the category of "sustainability", in Iranian research, little attention has been paid to the sub-category of "social sustainability" as well as "environmental sustainability". While the family farm is in fact a family business and therefore the interactions between the members of the exploiting family are of special importance to the socio-economic resilience and consequently the sustainability of this exploiting unit. Also, in family agriculture, there is a continuous relationship between the exploiting family and the agricultural land, and this type of agricultural exploitation is the closest to organic farming and farming, which is currently considered by agricultural and health experts in terms of environment and health.

5. Conclusion

Finally, it can be concluded that farmers are not passive recipients of transformational forces and are not limited to responding to external and environmental shocks. In contrast, farmers are active actors in the change process, creating activity, making sense of production methods, actively creating marketing opportunities, identifying emerging opportunities, and creatively adapting their farms. The future of the family farming system depends on the adaptability of the farmer family to the changing environment and the pursuit of new business opportunities, as well as the sense of attachment of the family and the next generation to family farming and their desire to continue the family heritage.

Family farms play an important role in the field of agriculture and food security in the present and future of the world. Understanding the successful strategies of farming families in developed countries and identifying the factors

affecting them can be an incentive for farming families and policymakers, and ultimately along with benefiting from domestic experiences, lead to the revision of agricultural strategies and policies in favor of the survival and revitalization of family farms.

Acknowledgments

This scientific-research article, extracted from the doctoral thesis of the first author with the title "Recognition of Indexes and Social Indicators of Sustainable Family Exploitation System and Evaluation of Possibility of its Revival" with the guidance of Dr. Mehdi Taleb (his memory is cherished and his name is eternal..

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

فرا تلخیص راهبردهای بقای مزارع خانوادگی

معصومه شفقتی^۱، *محمدجواد زاهدی^۲

۱- دکتری جامعه‌شناسی، پژوهشگر جهاد دانشگاهی خوزستان، اهواز، ایران.
 ۲- استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران.

حکمه

تاریخ دریافت: ۰۷ آذر ۱۴۰۰
 تاریخ پذیرش: ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

راهبرد بقا، خانواده
 بهره‌بردار، فرا تلخیص،
 مزرعه خانوادگی

در این مقاله باهدف شناخت راهبردهایی که خانواده‌های کشاورز برای بقا و حفظ کسب‌وکار خانوادگی خود به کار می‌برند و عواملی که بر این راهبردها تأثیر می‌گذارند، از روش مرور نظام‌مند و راهبرد فرا تلخیص استفاده شد. بدین ترتیب بعد از هفت مرحله غربالگری مقاله‌های گردآوری شده، ۶۱ مقاله متناسب با هدف پژوهش انتخاب و در مرحله تحلیل داده‌ها با کمک نرم‌افزار مکس کیودی‌ای ۲۰۲۰ «کدگذاری انتسابی» و «کدگذاری راهبرد «تنوع‌بخشی» (بازار-محور، اقتصاد-محور، خانواده-محور، فرد-محور)، «پایداری» (اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی) و «جانشینی» (عوامل زمینهای، عوامل ارتباطی، عوامل فردی) را به کار می‌برند. مزارع خانوادگی نقش مهمی در میدان کشاورزی و امنیت غذایی حال و آینده جهان دارند. شناخت راهبردهای موفق خانواده‌های بهره‌بردار کشاورز در کشورهای پیشرفته و شناسایی عوامل تأثیرگذار بر آن‌ها، می‌تواند انگیزه‌ای برای خانواده‌های کشاورز و سیاست‌گذاران بوده و در نهایت در کنار بهره‌گیری از تجارب داخلی به بازنگری و تجدیدنظر در مورد راهبردها و سیاست‌های کشاورزی به نفع بقا و احیای مزارع خانوادگی منجر شود.

مقدمه

حوزه تحقیقاتی مختلف از جمله جامعه‌شناسی روستایی، اقتصاد کشاورزی، گردشگری و اخیراً کارآفرینی و تحقیقات کسب‌وکار خانوادگی را به خود جلب کرده است. در نتیجه، تحقیق درباره مزارع خانوادگی یک حوزه تحقیقاتی مستقل و نهادینه شده نبوده، بلکه مزارع خانوادگی به صورت سنتی از چند نظرگاه پژوهشی متفاوت مورد مطالعه قرار گرفته‌اند که هر کدام پیرو پارادایم‌های فکری و نظری خاص هستند. در این پارادایم‌های مختلف مسائل متفاوتی مورد مطالعه قرار گرفته و روش‌های متنوعی به کار می‌رود. بنابراین در این مقاله باهدف شناخت راهبردهای مختلفی که خانواده‌های کشاورز برای بقا و حفظ کسب‌وکار خانوادگی خود به کار می‌برند، به مرور نظام‌مند تحقیقات پژوهشی انجام‌شده در حوزه‌های تحقیقاتی جامعه‌شناسی روستایی، اقتصاد کشاورزی، گردشگری روستایی، کارآفرینی روستایی و تحقیقات کسب‌وکار خانوادگی روستایی در کشورهای پیشرفته از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ پرداخته شده است. در واقع پرسش اصلی این است که خانواده‌های کشاورز برای افزایش درآمد خانوادگی و حفظ کسب‌وکار خانوادگی خود چه راهبردهایی به کار می‌برند و چه

دگرگونی‌های اقتصادی و تکنولوژیکی اخیر، کسب‌وکار مزرعه و زندگی خانواده‌های کشاورز را تحت تأثیر قرار داده است. اصلاحات سیاسی به کاهش پشتیبانی از بخش کشاورزی به‌ویژه کشاورزی خانوادگی منجر شده، استانداردهای کیفیت و امنیت مواد غذایی سختگیرانه‌تر شده و جهت تقاضا نیز در حال تغییر است (Alsos, 2011; Vik & McElwee, 2011; et al., 2011). بازارها نیز بی‌ثبات شده‌اند (Darnhofer et al., 2010). تغییر ارزش‌های اجتماعی (Lankester, 2012)، کاهش درآمد و فشار شدید برای پاسخ‌گویی به تغییرات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، تکنولوژیکی و زیست‌محیطی، خانواده‌های کشاورز را مجبور کرده که از راهبردهای جدید و پیچیده برای اطمینان از تداوم درآمد خانوادگی و بقای مزرعه خانوادگی استفاده کنند. در نتیجه، کشاورزان مزارع خانوادگی تمایل بیشتری به استفاده از راهبردهای پایدار و نوآورانه برای مدیریت ریسک و اطمینان از بقای کسب‌وکار خود دارند (Lankester, 2012). این مفاهیم و راهبردهای جدید، توجه چند

* نویسنده مسئول:

دکتر محمدجواد زاهدی

نشانی: تهران، دانشگاه پیام نور تهران، دانشکده علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی.

تلفن: ۱۸۶۳۴۹۹ (۹۱۲) +۹۸

پست الکترونیکی: M_Zahedi@pnu.ac.ir

عواملی بر این راهبردها تأثیر می‌گذارند؟

روش‌شناسی تحقیق

بعد از اعمال این محدودیت‌ها، به دنبال اولین جست‌وجوی گسترده ۲۷۱ مقاله دانلود شد. در مرحله بعدی، ۱۳۵ مقاله تکراری یا بی‌ربط (بر اساس موضوعات اصلی) حذف شدند. سپس نمونه انتخاب‌شده با دقت بیشتری مجدداً مطالعه شدند و ۵۷ مقاله دیگر نیز به دلیل عدم پیروی از معیارهای انتخاب حذف شدند. در مرحله بعد، پس از وارد کردن مقاله‌های باقیمانده در نرم‌افزار مکس کیودی‌ای^۱ ۲۰۲۰ و مطالعه دقیق‌تر مقاله‌ها، ۱۸ مقاله دیگر نیز به دلیل عدم پیروی از معیارهای انتخاب مشخص‌شده، از نمونه خارج شدند. در نهایت ۶۱ مقاله با تکنیک کدگذاری انتسابی^۸ و سپس شیوه کدگذاری کل‌نگرانه^۹ تحلیل شدند. «شیوه کدگذاری انتسابی تقریباً برای همه پژوهش‌های کیفی مناسب است، اما به‌ویژه درخور آن دسته از پژوهش‌ها است که در آن‌ها داده‌های گردآوری‌شده از گونه‌های متنوع است. با استفاده از این شیوه کدگذاری، اطلاعات حیاتی برای مدیریت داده‌ها، ارجاع دادن و زمینه‌هایی برای تحلیل و تفسیر فراهم می‌شود» (Saldena, 2015: 387). در واقع کدگذاری انتسابی عبارت است از: نشانه‌گذاری اطلاعات توصیفی پایه‌ای مانند عرصه کار میدانی، خصوصیات یا ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان، شکل داده‌ها، چهارچوب زمانی و دیگر متغیرهای مفید برای تحلیل کیفی (Saldena, 2015: 111). در شیوه کدگذاری کل‌نگرانه، به جای کدگذاری خط به خط داده‌ها، یک کد منفرد بر یک واحد بزرگ از داده‌ها اعمال می‌شود تا جوهر محتوای کلی آن واحدها و مقوله‌های احتمالی حاصل از آن‌ها ضبط شود. کاربرد این روش در مطالعاتی که در آن‌ها گونه‌های متنوعی از داده‌ها گردآوری شده و همچنین زمانی که پژوهشگر از آنچه لازم است در داده‌ها جست‌وجو شود، تصویری عمومی دارد، مناسب است (Saldena, 2015: 392-393). مراحل اجرای مرور نظام‌مند در جدول شماره ۱ آمده است.

بدین ترتیب تعداد ۶۱ مقاله مورد مطالعه قرار گرفتند که در ۳۷ مجله مختلف شامل مجله‌های کشاورزی، اقتصادی، مدیریتی، جامعه‌شناسی و گردشگری در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ منتشر شده‌اند. بیشتر مقاله‌ها (۳۸ مقاله) رویکرد کمی دارند، ۲۰ مقاله رویکرد کیفی دارند و ۳ مقاله ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی است. از لحاظ نظریه، ۴۸ مقاله هیچ ارجاع نظری نداشتند. یافته‌های مرحله کدگذاری انتسابی مقاله‌های مورد مطالعه شامل اطلاعات مربوط به «نویسندگان»، «سال انتشار»، «مجله»، «سؤال تحقیق/موضوع»، «ارجاعات نظری»، «شرایط جغرافیایی مطالعه»، «روش‌ها» و «یافته‌های کلیدی»^{۱۰} است. یافته‌های مرحله کدگذاری کل‌نگر شامل سه مقوله اصلی «تنوع‌بخشی»، «پایداری» و «جانمایی» و ۱۷ مقوله فرعی است که در ادامه

بر طبق نظر آویارد^۱ (۲۰۱۱: ۴۱) «تحقیق مروری که به صورت نظام‌مند انجام شود، به‌خودی‌خود یک روش تحقیق است». در تحقیق پیش رو نخست پرسش پژوهش مشخص شد و برای یافتن پاسخ این پرسش، با رویکرد مرور نظام‌مند (Fink, 2010; Aveyard, 2011) و راهبرد فراتلخیص^۲ (Throne et al., 2004) ۶۱ مقاله که بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ منتشر شده بودند بر اساس معیارهای مشخص‌شده، انتخاب و با کمک نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیودی‌ای^۳، کدگذاری و تحلیل شدند. راهبرد فراتلخیص برگرفته از روش‌های ابداع‌شده توسط نوبلیت و هیر^۴ (۱۹۸۸) و پترسون^۵ و همکاران (۲۰۰۱) است و هدف آن کمک به تحقیق مروری از طریق ترکیب کردن معنادار نتایج مطالعاتی است که روش تحقیق متفاوتی دارند. در واقع هیچکدام از سه روش شناخته‌شده دیگر، یعنی «فراتحلیل»، «فرا قوم‌نگاری» و «فرامطالعه»، نمی‌توانند مقاله‌های کیفی، کمی و ترکیبی را یکجا گرد هم آورند. هر کدام از این روش‌ها، یا خاص تحقیقات کمی (فراتحلیل) یا مخصوص تحقیقات کیفی (فرا قوم‌نگاری و فرامطالعه) هستند. این در حالی است که در این مطالعه متون با رویکردهای متفاوت می‌توانند به پاسخ‌گویی به سؤال تحقیق بپردازند و کنار گذاشتن بخشی از متون تنها به دلیل اینکه به جای کمی، کیفی هستند (یا به عکس) کمکی به بهتر شدن مرور نمی‌کند (Aveyard, 2011: 203). در این مقاله، مراحل اجرای کار (Fink, 2010; Aveyard, 2011) متشکل از هفت مرحله اصلی است: (۱) انتخاب سؤال تحقیق (۲)، انتخاب پایگاه‌های داده، (۳) انتخاب واژه‌های جست‌جو، (۴) استفاده از معیارهای غربالگری عملی، (۵) اعمال معیارهای غربالگری روش‌شناسی، (۶) انجام مرور و (۷) ترکیب نتایج. بعد از انتخاب سؤال تحقیق سه پایگاه داده، الزویر^۶، سیج^۷، وب آف ساینس^۸ با به کارگیری واژگان جست‌وجو مرور شد (جدول شماره ۱). به جای محدود کردن جست‌وجوها به مجلاتی که تنها یک بعد از موضوع (مثلاً بعد جامعه‌شناختی، کشاورزی یا محیط‌زیست) را پوشش می‌دادند، تمامی نشریات در دسترس منطبق با معیار انتخاب برای مرور به کار گرفته شدند. مقاله‌های کنفرانس و فصل‌های کتاب حذف شدند، زیرا فرایند مرور آن‌ها بسیار متنوع بوده و دسترسی به آن‌ها محدودیت داشت (Jones et al., 2011). علاوه بر این، چهارچوب زمانی محدود به مقالات منتشرشده (آنلاین) از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ است.

1. Aveyard
2. Meta-Summary
3. Noblit & Hare
4. Paterson
5. Elsevier
6. Sage
7. Web of Science

8. Attribute coding

9. Holistic coding

۱۰. یافته‌های مرحله کدگذاری انتسابی شامل ۲۳ صفحه جدول‌بندی شده است که در این مقاله امکان قرار دادن آن نیست.

آمده است.

یافته‌ها

مزرعه خانوادگی و مسئله تنوع بخشی

تحقیقات نوآوری در کشاورزی تا حد زیادی بر روی تنوع بخشی به‌منابه راهی برای گسترش طیف محصولات و خدمات ارائه شده متمرکز است. نوآوری به‌عنوان فرایند مداوم جست‌وجو، ارزیابی و یادگیری که منجر به فرایندها، محصولات، روش‌های بازاریابی جدید یا انواع سازمان می‌شود تعریف شده است (Lundvall, 1995). ویک و مک الوی^{۱۱} (۲۰۱۱) شش نوع تنوع بخشی شناسایی کرده‌اند: (۱) در مزرعه و تنها مربوط به مزرعه، مثلاً تولید انرژی زیستی^{۱۲}، (۲) بیرون از مزرعه و مربوط به مزرعه، مثلاً قرارداد ماشینی، (۳) خدمات گردشگری، (۴) کشاورزی سبز و اجتماعی،

مثلاً خدمات آموزشی، (۵) بیرون از مزرعه و متفاوت با مزرعه، مثلاً خدمات حسابداری و (۶) تنوع نمونه کار (بیشتر از یک فعالیت تنوع بخشی). انگیزه‌های زیادی برای تنوع بخشی به مزرعه وجود دارد. هانسون^{۱۳} و همکاران (۲۰۱۳) نیز دو طبقه بندی را معرفی کرده‌اند: از سوئی، انگیزه‌های اقتصادی و از سوی دیگر، انگیزه‌های اجتماعی و سبک زندگی. مطالعه پژوهش‌ها در این زمینه نشان می‌دهد که مجموعه پیچیده‌ای از هدف‌ها وجود دارد که کشاورزان می‌خواهند با تنوع بخشی به فعالیت‌های درون مزرعه به آن‌ها برسند.

در مرحله کدگذاری کل نگر، مقوله اصلی «راهبرد تنوع بخشی»، در قالب مقوله‌های فرعی: «هدف‌های اقتصاد-محور»، «هدف‌های بازار-محور»، «هدف‌های خانواده-محور» و «هدف‌های فرد-محور» طبقه بندی شدند.

11. Vik & McElwee
12. Bioenergy production

13. Hanson

جدول ۱. مراحل اجرای تحقیق با رویکرد نظام مند، راهبرد فراتلخیص.

مرحله اول	انتخاب سؤال تحقیق	خانواده‌های بهره‌بردار برای حفظ واحد بهره‌برداری چه راهبردهایی به کار می‌برند؟ موانع و تسهیلهای این راهبردها کدامند؟
مرحله دوم	انتخاب سایت علمی جستجو	ELSEVIER, SAGE, Web of Science,
مرحله سوم	انتخاب واژه‌های جستجو	Family farming, family farm, family agriculture
مرحله چهارم	استفاده از معیارهای غربالگری عملی (شامل ۴ مرحله: ۱- تمامی مقاله‌های شامل کلیدواژه‌ها؛ ۲- مقاله‌های علمی پژوهشی به زبان انگلیسی، منتشر شده در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶؛ ۳- مقاله‌های علمی پژوهشی غیر تکراری مرتبط با سؤال تحقیق؛ ۴- شناسایی مقالات مرتبط بیشتر با غربالگری منابع مقالات باقیمانده بعد از مرحله ۳)	فقط مقاله‌های علمی پژوهشی و مرتبط با سؤال تحقیق وارد تحلیل شدند (مقاله‌های غیر مرتبط با موضوع و سؤال تحقیق، مقاله‌های تکراری، مقاله‌های مروری، نظری، مفهومی، کنفرانس و همچنین فصل‌های کتاب با خواندن عنوان و چکیده از مرور حذف شدند)
مرحله پنجم	استفاده از معیارهای غربالگری روش شناسی	روش تحقیق کمی، کیفی و ترکیبی
مرحله ششم	انجام مرور	متن کامل ۶۱ مقاله وارد نرم افزار مکس کیودی ای ۲۰۱۸ شد. در مرحله اول متن کامل مقاله‌ها مطالعه و هر مقاله با کمک سامانه کد و «کدگذاری انتسابی» در نرم افزار در قالب ۶ کد شامل: نام نویسنده(ها)، سال، مجله، سؤال (موضوع تحقیق)، نظریه، منطقه جغرافیایی مطالعه و یافته‌های کلیدی مرتبط کدگذاری شدند. پس از آن با فعال کردن سامانه «بخش‌های باز یابی شده» و آیکن «خروجی HTML» کدهای مشخص شده به همراه متن‌های کدگذاری شده در تمام مقاله‌ها در قالب جدول به دست آمد. در مرحله دوم تحلیل، جدول خروجی نرم افزار به زبان فارسی ترجمه و مجدد وارد نرم افزار شد و داده‌های کیفی به دست آمده از مرحله اول، مورد تحلیل و «کدگذاری کل نگر» قرار گرفت. در این مرحله سه مقوله اصلی و ۱۷ مقوله فرعی شناسایی شد.
مرحله هفتم	ترکیب نتایج	یافته‌های کدگذاری شده ترکیب و تفسیر شدند. نتایج نهایی در قسمت یافته‌های تحقیق گزارش شد.

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: مراحل غربالگری داده‌های کیفی پژوهش بر مبنای روش مرور نظام مند فینک، ۲۰۱۰ و آیارد، ۲۰۱۱

1. Retrieved Segments

الف) هدف‌های اقتصاد-محور

ارتباط با همکاران و خریداران، برای مثال عمده‌فروشان^{۱۵} و مصرف‌کنندگان مهم بوده و در نهایت در رابطه با «توآوری سازمانی»، مجموعه‌های ناهمگون‌تر از شرکای شبکه، هم در داخل و هم بیرون از بخش، برای مشاوره به کار گرفته می‌شود. علاوه بر این، راهبردهای متفاوت تنوع‌بخشی (یعنی سرمایه‌گذاری‌های جدید در برابر تنوع‌بخشی مرتبط با کسب‌وکار اصلی) مستلزم مهارت‌های کسب‌وکاری و قابلیت‌های راهبردی متفاوت است و کشاورزانی که برنامه‌هایی برای بازاریابی و/یا کسب‌وکار دارند احتمال بیشتری دارد به فعالیت‌های خود تنوع‌بخشی کنند (McElwee & Basworth, 2010).

چل و بینز^{۱۶} (۲۰۰۰) نیز نشان می‌دهند که مالکان SME ترجیح می‌دهند با سایر مالکان شبکه داشته باشند. ماهیت کسب‌وکار نیز شکل‌دهنده نوع و سطح سرمایه اجتماعی است؛ در کسب‌وکارهای خانوادگی، شبکه‌های فردی و کسب‌وکاری می‌توانند برای حل مشکلات کسب‌وکاری به کار روند. سرمایه اجتماعی مهم بوده و داشتن ارتباطات اجتماعی از طریق مؤسساتی مانند باشگاه کشاورزان جوان^{۱۷} و اتحادیه ملی کشاورزان^{۱۸}، به این معنا است که وقتی کشاورزان زیادی به‌تنهایی و اغلب در محیط‌های جانبی کار می‌کنند، می‌توانند شیوه‌های کاری خود را مورد بحث قرار داده و دانش و تجربه خود را به اشتراک بگذارند که به ایجاد شبکه‌های ارزشمند منجر شده و به کشاورزان در عملیات کسب‌وکار کشاورزی خانوادگی کمک می‌کند.

بسیاری از پرورش‌دهندگان میوه‌ها و سبزیجات ارگانیک متعلق به شبکه‌های غیررسمی متعددی هستند که تا حدودی متقاطع بوده، تجهیزات مشترک داشته و در بیشتر موارد برای مهارت پیدا کردن در تدارکات دخیل در متعادل‌سازی خروجی‌های بازاریابی متنوع همکاری می‌کنند (Lamine, 2012). با گسترش شبکه‌ها و تعامل‌های راهبردی درون آن‌ها جنبه‌های متفاوت تغییرات مشاهده‌شده در نهادهای رسمی (و غیررسمی) بهتر درک می‌شود که در میزان موفقیت آزمایش‌ها توسط کشاورزان و سرمایه‌گذاری‌های جدید نقش دارد (Balducci et al., 2011).

ج) هدف‌های خانواده-محور

خانواده اغلب نیروی محرک راهبردهای تنوع‌بخشی است. هدف‌های مرتبط با خانواده (مثلاً اشتغال خانوادگی) اغلب محرک مشارکت در چند فعالیت است، درحالی‌که برنامه‌های دولتی قطعی نیستند (Rooij et al., 2014). گسترش کسب‌وکار به‌منظور ایجاد محل کاری برای سایر اعضای خانواده (Alsos et al., 2003) و ایجاد منابع مالی اضافه برای خانواده از هدف‌های رایجی است که

نوآوری به شکل تنوع‌بخشی اغلب مرتبط با هدف کاهش دادن ریسک است. مزارعی که تنوع‌بخشی ندارند اشتغال در مزرعه را با کار کردن اعضای خانواده در بیرون از مزرعه ترکیب می‌کنند (Barbieri, 2010)، زیرا اشتغال بیرون از مزرعه، به شیوه‌ای مشابه تنوع‌بخشی در مزرعه، به کاهش دادن ریسک‌های اقتصادی کمک می‌کند. باین‌حال، در درازمدت این کار ظرفیت تولید مزرعه را کاهش داده و در نتیجه احتمال غیرفعال شدن مزرعه افزایش پیدا می‌کند. مزارع کوچک‌تر به‌طور خاص از تنوع‌بخشی به‌منظور کاهش دادن ریسک ناشی از نوسان قیمت کالاها یا بلایای زیست‌محیطی استفاده می‌کنند. در مقابل مزارعی که درآمد بالا دارند (یعنی منابع مالی)، ظرفیت بالاتری برای جذب عدم قطعیت و ضررهای مالی دارند (Barbieri & Mahoney, 2009). باین‌حال، نوآوری همیشه مستلزم در نظر گرفتن عوامل زمینهای است. در برخی موارد خاص، مثلاً وقتی مقررات زیادی وجود دارد، فعالیت‌های کارآفرینی در مزرعه محدود بوده و مزیت‌های مربوط به این فعالیت‌ها نیز محدود است. در نتیجه، زمین‌هایی که مزرعه در آن قرار گرفته ممکن است مانع از تبدیل منابع به مزیت رقابتی شود. ویدال و فلاتن^{۱۴} (۲۰۱۴) با استفاده از نمونه‌ای از مزارع نروژی استدلال می‌کنند به‌همین دلیل است که جهت‌گیری کارآفرینی مرتبط با عملکرد مالی ضعیف‌تر است، حتی زمانی که مزرعه در نزدیکی مناطق شهری واقع شده (یعنی فرصت‌های بازاریابی و توزیع بیشتر) و تنوع درون مزرعه وجود دارد.

ب) هدف‌های بازار-محور

خانواده‌های کشاورزی که بیشتر پذیرای بستن قرارداد هستند، فعالانه به دنبال دستیابی به اطلاعات از منابع مختلف دانش بوده و بیشتر از سرمایه اجتماعی (شبکه‌های اجتماعی) استفاده می‌کنند، احتمال بیشتری دارد که راهبردهای تنوع‌بخشی را اتخاذ کنند. در نتیجه، شبکه‌ها یکی از عوامل مهم در موفقیت راهبرد تنوع‌بخشی و نوآوری به شمار می‌آیند. در واقع دسترسی به اطلاعات از طریق شبکه‌ها نقش مهمی در مدیریت نوآوری دارد. باین‌حال، مراحل مختلف فرایند نوآوری (آغاز، توسعه و اجرا یا خاتمه) مستلزم همکاری شرکای شبکه است. در طول مرحله آغاز و اجرا، شرکای متنوع‌تری مورد نیاز است، درحالی‌که در طول مرحله توسعه شرکای خاص‌تر ضروری می‌شود (Meert et al., 2005). علاوه بر این، کمک شرکای شبکه بر اساس نوع نوآوری متفاوت است (نوآوری محصول، فرایند، بازاریابی و سازمانی). در رابطه با «نوآوری در محصول»، کشاورزان اغلب با تأمین‌کنندگان، خریداران و نهادهای تحقیقاتی مشاوره می‌کنند، درحالی‌که در رابطه با «نوآوری در فرایند» شرکا شامل تأمین‌کنندگان، خریداران و همکاران هستند. در رابطه با «نوآوری در بازاریابی»،

15. Wholesalers

16. Chell & Baines

17. Young Farmers Club

18. National Farmers' Union

14. Veidal & Flaten

فرعی در انواع تنوع‌بخشی‌ها دارد. رفتار نوآورانه حتی ممکن است ارتباط منفی با عملکرد کسب‌وکار داشته باشد. در عوض، هدف‌های فردی بهره‌بردار می‌تواند یک منبع قطعی برای تنوع‌بخشی باشد (Vik & McElwee, 2011). علاوه بر این، کشاورزان مختلف، انواع مختلفی از راهبردهای تنوع‌بخشی را اتخاذ می‌کنند. مثلاً، تنوع‌بخشی به کسب‌وکار اصلی، بیشتر بین جوانان و کشاورزان تحصیل کرده محبوب است (McElwee & Basworth, 2010).

مطالعه‌ای در اتریش، نشان داده که فعالیت‌های تنوع‌بخشی در مزرعه (برای مثال از طریق بازاریابی مستقیم یا ارائه خدمات تعطیلات در مزرعه) گسترده است، زیرا راهی برای تنوع‌بخشی به درآمد خانواده و امکان‌پذیر کردن ابراز علائق و استعداد‌های اعضای خانواده در نظر گرفته می‌شود. با این حال، برخی از تولیدکنندگان محصولات لبنی در این مطالعه استدلال می‌کنند درحالی‌که می‌توانند چنین خدماتی ارائه کنند - یعنی از طریق تلاش‌های نسل قبل مهمانان تثبیت شده دارند، منابعی مانند نیروی کار و ساختمان‌های بلااستفاده دارند و پتانسیل کمک به درآمد خانواده را می‌بینند - نمی‌خواهند در چنین فعالیت‌هایی شرکت کنند. آن‌ها احساس می‌کنند که فرد مناسبی برای بازاریابی مستقیم نبوده یا نمی‌خواهند همیشه در مزرعه مهمان داشته باشند (Darnhofer et al., 2010). مطالعه لامین^{۱۹} (۲۰۱۲) نشان داد بین گروهی از کشاورزان سبزیجات ارگانیک متنوع، کوچک و نسبتاً همگن، برخی تنوع‌بخشی مزرعه خود را در طول زمان حفظ کرده و به دنبال کانال‌های بازاریابی مناسب، استفاده از تقاضا برای مواد غذایی باکیفیت از طریق طرح‌های CSA، رستوران‌ها یا بازارهای روباز سنتی بودند. سایر کشاورزان با شرایط ساختاری مشابه در آغاز وارد فرایند تخصصی شدن نسبی شدند تا قابلیت امرارمعاش خود را افزایش دهند. آن‌ها مزرعه خود را بزرگ‌تر کرده، طیف محصولات را کاهش داده، مکانیزه شده و بازارهای دور را به زنجیره تأمین کوتاه محصول پیرامون خود اضافه کردند.

مطالعه‌ای در دروم فرانسه بازگویی آن است که یک کشاورز سبزی‌کار، روش‌های جایگزین برای محدود کردن میزان آفات و علف‌های هرز را در یک زمین فرعی آزمون کرد. از آنجایی که نتایج ابتدایی امیدوارکننده بودند، کشاورز روش را در سال بعد کمی تغییر داده و درنهایت این شیوه را در سطح مزرعه اتخاذ کرد (Lamine & Navarrete, 2015). در مطالعه اتریشی، کشاورزان نه تنها روش‌های دیگری برای درمان دام‌ها آزمایش کردند (برای مثال، همسان‌درمانی^{۲۰}، داروهای گیاهی)، بلکه فعالیت‌های ممکن جدیدی مانند پردازش غذا یا آثار دستی سنتی را آزمون کردند (Darnhofer et al., 2010).

تصویر شماره ۱، مقوله اصلی «راهبرد تنوع‌بخشی» و مقوله‌های فرعی را نمایش می‌دهد.

موجب می‌شود مزارع به تنوع‌بخشی تشویق شوند (Barbieri, 2010; Nickerson et al., 2001; Ollenburg & Buckley, 2007). علاوه بر این، تعهد کلی به ادامه دادن مزرعه خانوادگی (Barbieri & Mahoney, 2009; Barbieri, 2010; Alsos et al., 2011) و آرزوی بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی خانواده (Barbieri & Mahoney, 2009; Barbieri, 2010) تأثیر مثبت بر روی تنوع‌بخشی دارد. به این ترتیب، هدف‌ها و آمال خانواده می‌تواند به عنوان منبعی برای پشتیبانی از تنوع‌بخشی عمل کند. توزیع نقش سختگیرانه بین زنان و مردان در مقابل گزینه‌های توسعه، کسب‌وکار را محدود کرده و انعطاف‌پذیری موردنیاز برای نوآوری در مزرعه را کمتر می‌کند (Rosier, 2005).

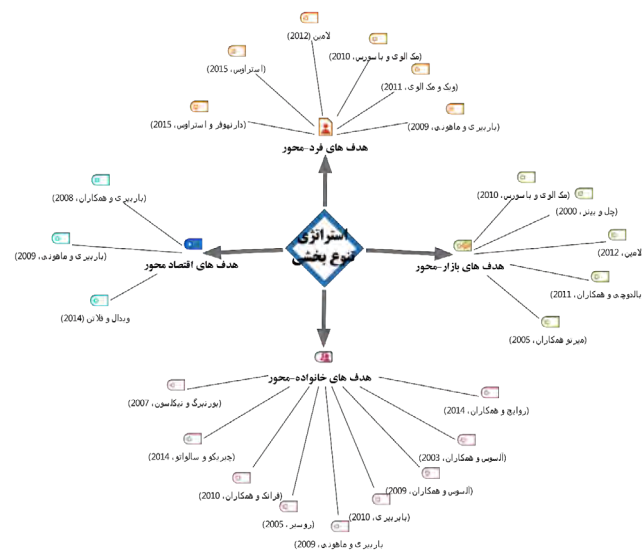
در کسب‌وکار خانوادگی، خانواده اغلب به مثابه مرکز رشد برای نوآوری عمل می‌کند، یعنی خانواده فضایی امن برای توسعه نوآوری فراهم می‌کند که مانع از ورود مداخله‌های بیرونی می‌شود (Frank et al., 2010). به‌ویژه در مزارع خانوادگی، خانواده اغلب سهامدار اصلی کسب‌وکار است زیرا چند عضو خانواده همراه باهم اقدامات کسب‌وکار و تصمیم‌گیری‌ها را هدایت می‌کنند. درحالی‌که ارتباط باز و جو سازنده در خانواده موجب نوآوری در کسب‌وکار خانوادگی می‌شود، درگیری در خانواده‌های ناکارآمد مانع از توانایی شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های نوآوری می‌شود (Chirico & Salvato, 2014). در نتیجه، به دلیل نقش مرکزی خانواده، «جو خانوادگی» یکی از مهم‌ترین عوامل در توسعه و تحقق عملیاتی نوآوری‌ها است. مقیاس «جو خانوادگی» (Bjornberg & Nicholson, 2007) که به تحقیقات کسب‌وکار خانوادگی اشاره می‌کند، مفهومی جالب برای تحلیل نقش خانواده‌های کشاورز در الگوهای نوآوری است. مقیاس «جو خانوادگی» اندازه‌گیری‌کننده فرایندهای خانوادگی (یعنی ارتباط باز و تطبیق‌پذیری)، سبک میان‌نسلی خانواده (یعنی اقتدار بین نسلی و توجه) و انسجام خانواده (یعنی انسجام شناختی و عاطفی) است. ادغام کردن این مفهوم در تحقیقات مربوط به مزارع خانوادگی به درک بهتر نقش خانواده کشاورز در فرایندها و نتایج نوآوری در مزارع خانوادگی کمک می‌کند.

د) هدف‌های فرد-محور

تمایل به تنوع‌بخشی به کسب‌وکار مزرعه تحت تأثیر هدف‌های فردی رئیس مزرعه، مانند مبارزه با یک چالش جدید یا سرمایه‌گذاری روی علائق فردی نیز هست (Barbieri & Mahoney, 2009). کشاورزان بسته به انگیزه‌های فردی خود راهبردهای متفاوتی برای تنوع‌بخشی اتخاذ می‌کنند. تنوع‌بخشی مرتبط با مزرعه و بیرون از مزرعه و همچنین کشاورزی سبز و کشاورزی اجتماعی ناشی از میل به ملاقات دیگران و همکاری با آن‌ها است. تنوع‌بخشی بیرون از مزرعه، فعالیت‌های مختلف درون مزرعه و تنوع‌بخشی به مجموعه کارها ناشی از تمایل به ادامه زندگی در مزرعه است. خدمات گردشگری و تنوع‌بخشی به مجموعه کارها ناشی از یک میل خلاقانه است. با این حال ایجاد درآمد اضافه نقش

19. Lamine

20. Homeopathy

تصویر ۱. مقوله اصلی «راهبرد تنوع‌بخشی» و مقوله‌های فرعی. منبع: یافته‌های کدگذاری انتسابی و کل‌نگر، خروجی و نقشه مکس کیودی‌ای ۲۰۲۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مزرعه خانوادگی و مسئله پایداری

مطالعه عواملی که مرتبط با پایداری و ابعاد آن هستند نشان‌دهنده طیف گسترده‌ای از موضوعاتی است که می‌توان آن‌ها را در سه مقوله فرعی «پایداری اقتصادی»، «پایداری زیست‌محیطی» و «پایداری اجتماعی» طبقه‌بندی کرد.

الف) پایداری اقتصادی

پایداری مزرعه (شامل هر سه بعد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی) با درآمد کشاورزی زیستی و درآمد ناشی از فروش محصولات کشاورزی افزایش می‌یابد که منطقی به نظر می‌رسد، زیرا منابع مالی بیشتری در اختیار اقدامات اجتماعی و زیست‌محیطی قرار می‌گیرد (Dabkien, 2015). گلوور و ری^{۲۱} (۲۰۱۵) در مطالعه نحوه تضمین بقای کسب‌وکار مزرعه خانوادگی با حداقل بازده اقتصادی، اشاره می‌کنند که تنوع‌بخشی به کسب‌وکار و حداکثر سازی بدهی^{۲۲} (به معنای استفاده از تمامی ابزار دریافت وام) دو راهبرد مرتبط با مزرعه هستند که پایداری کسب‌وکار را تسهیل می‌کنند (حداقل به صورت کوتاه‌مدت)، ولی عواقب متفاوتی برای خانواده، کسب‌وکار یا هر دو دارند: در حالی که تنوع‌بخشی ریسک کسب‌وکار را کاهش داده و درآمد خانواده را افزایش می‌دهد، به حداکثر رساندن بدهی، عکس این کار را انجام می‌دهد. بالین‌حال، از دیدگاه انتقادی، حداکثر سازی بدهی یک راهبرد کوتاه‌مدت بوده و راهبرد پایداری برای اطمینان از بقای طولانی‌مدت مزرعه خانوادگی نیست. بدون شک

عملکرد اقتصادی قوی مزرعه خانوادگی تسهیل‌کننده پایداری است، مثلاً مزارع تولید لبنیات با عملکرد خوب احتمال بیشتری دارد که از لحاظ زیست‌محیطی پایدار باشند (Jan et al., 2012). بالین‌حال، مزارع بزرگ‌تر و مزارعی که بخشی از محصولات خود را به بازارهای خارجی می‌فروشند احتمال کمتری دارد ارگانیک باشند زیرا اغلب میزان زیادی از کالاهای رایج تولید می‌کنند (Beltran-Estevé et al., 2012). دیلون^{۲۳} و همکاران (۲۰۰۷) نیز برای سنجش بعد پایداری اقتصادی بهره‌برداری‌های کشاورزی خانوادگی نشانگرهای بهره‌وری یا عملکرد، هزینه تولید، درآمد مزرعه، کیفیت محصول، ثبات قیمت محصول، شبکه بازار، روابط تولیدکننده-خریدار را پیشنهاد دادند.

ب) پایداری زیست‌محیطی

مقایسه مزارع گردشگری کشاورزی به‌عنوان نوعی مزرعه متنوع با سایر انواع مزارع خانوادگی کارآفرین نشان می‌دهد که این مزارع رویکرد متفاوتی در رابطه با پایداری دارند. مزارع کشاورزی گردشگری نه تنها پایداری اقتصادی بیشتری دارند (مثلاً درآمد بالاتر، تعداد بیشتر کارمندان و کارکنان عضو خانواده)، بلکه از لحاظ اجتماعی و فرهنگی نیز پایداری بیشتری دارند (مثلاً، جهت‌گیری قوی‌تر به سمت تبادل بین نسلی، نرخ پایین‌تر اشتغال بیرون از مزرعه و تعهد بیشتر به حفظ میراث فرهنگی و تاریخی) و تا حدودی از لحاظ اکولوژیکی نیز پایدارتر هستند (برای مثال، مدیریت بهتر آفات، ولی مدیریت محدودتر آب) (Barbieri, 2013). تأثیر مثبت کشاورزی گردشگری بر پایداری را شاید بتوان از

21. Glover & Reay

22. Debt maximization

23. Dillon

دیوید^{۲۴} و همکاران (۲۰۱۰) با تمرکز روی مزارع ارگانیک، راهبردهای مقابله با تغییر مقررات اقتصادی، اجتماعی و فنی را تحلیل کرده و نتیجه گرفتند که سرمایه اجتماعی (عضویت در گروه‌های حرفه‌ای و شبکه‌های اجتماعی) تأثیر مثبتی روی بقای مزرعه دارد. علاوه بر این، خانواده‌های کشاورز کمتر سنتی (با جهت‌گیری جنسیتی کمتر در تقسیم کار، تضعیف ساختارهای مردسالارانه و غیره) تمایل بیشتری به اتخاذ تغییرات کشاورزی و اجتماعی داشته و شبکه‌های قوی‌تری ایجاد می‌کنند که آن‌ها را قادر می‌کند بیشتر بر توسعه راهبرد کسب‌وکار تمرکز داشته باشند تا تمرکز روی عملیات روزانه کسب‌وکار (Lankester, 2012). از دیگر عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی این واحدها تعامل جامعه محلی، فراهم بودن منابع و دسترسی به آن‌ها، نظام حمایت از دسترسی، دانش حفاظت از منابع و حمایت از ذی‌نفعان (Dillon et al., 2007)، سطح تحصیلات، شاخص مطالعه، شرکت در دوره‌های آموزشی، دسترسی به خدمات اجتماعی و امکان جانشینی بهره‌بردار (Majewski, 2013) معرفی شده‌اند.

در تصویر شماره ۲، مقوله اصلی «راهبرد پایداری» و مقوله‌های فرعی را نشان داده شده است.

مزرعه خانوادگی و مسئله جانشینی

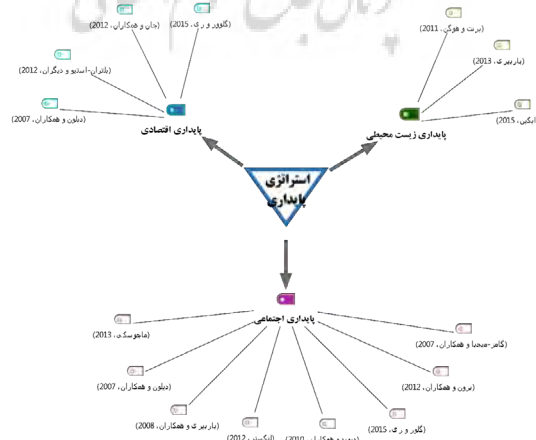
مقاله‌های مربوط به مسئله جانشینی در مزارع خانوادگی به طیف گسترده‌ای از موضوعات می‌پردازند که می‌توان آن‌ها را به سه مقوله فرعی: «عوامل زمینه‌ای»، «عوامل ارتباطی» و «عوامل فردی» با کدهای «ساختار مزرعه»، «مدیریت مزرعه»، «عملکرد مزرعه»، «تحصیلات»، «سن»، «تعداد فرزندان» و «جنسیت» طبقه‌بندی کرد.

طریق هویت اجتماعی توضیح داد. از آنجاکه گردشگران کشاورزی جذب فعالیت‌ها و آثار هنری مرتبط با یک زندگی کشاورزی واقعی می‌شوند، کشاورزی گردشگری منجر به تأکید بر فرهنگ و میراث دهقانی می‌شود که دستاورد آن دهقانی شدن هویت اجتماعی کسب‌وکار کشاورزی است (Brandth & Haugen, 2011). در نتیجه همسپنداری قوی با این نوع کشاورزی که می‌توان آن را به‌عنوان یک منبع ارزشمند، نادر، بی‌نظیر و غیرقابل جایگزین تفسیر کرد، دلیل اتخاذ راهبردهای پایدار توسط این مزارع خانوادگی این مسئله منعکس‌کننده این یافته است که مزارع خانوادگی گردشگری، تعهد بیشتری به راهبردهای سازگار با محیط‌زیست، مثلاً حفاظت از آب‌وخاک یا حفاظت از گیاهان بومی دارند تا مزارع خانوادگی با تنوع کم یا متوسط، که تا حدودی به دلیل این واقعیت است که مصرف‌کنندگان محصولات یا خدمات مزارع گردشگری نگرانی بیشتری در مورد مسائل اکولوژیکی دارند تا مصرف‌کنندگان معمولی (Barbieri et al., 2008). البته نگرش کشاورزان در رابطه با سیاست‌های زیست‌محیطی همیشه با رفتارهای زیست‌محیطی آن‌ها منطبق نیست، که نشان‌دهنده شکافی بین نیت و عمل است (Selfa et al., 2008).

ج) پایداری اجتماعی

باتوجه به تحقیقات کسب‌وکارهای خانوادگی، این کسب‌وکارها نه تنها هدف‌های اقتصادی داشته، بلکه اغلب مجموعه‌ای ناهمگون از هدف‌های غیراقتصادی نیز دارند که هدایت‌کننده راهبردها و رفتارهای آن‌ها است (که امروزه تحت عنوان ارزش اجتماعی - عاطفی مورد بحث قرار می‌گیرد) (Gomez-Mejia et al., 2007; Berrone et al., 2012). هنگامی که مزرعه خانوادگی ارزش اجتماعی - عاطفی زیادی از مزرعه به دست می‌آورد، احتمال بیشتری دارد که راهبردهای بقا برای کسب‌وکار خود را پیدا کند، اگرچه بازه اقتصادی آن به حداقل برسد (Glover & Reay, 2015).

24. David

تصویر ۲. مقوله اصلی «راهبرد پایداری» و مقوله‌های فرعی. منبع: یافته‌های کدگذاری انتسابی و کل‌نگر، خروجی و نقشه مکس کیودی ای ۲۰۲۰

الف) عوامل زمینه‌ای

ساختار مزرعه

رها کردن مزرعه یا وقت تلف کردن در آن را افزایش می‌دهد (Sottomayor et al., 2011). اگر هیچ جانشینی پیدا نشود، گزینه اجاره دادن زمین کشاورزی یک راهبرد معقول برای کاهش دادن سربار کاری مالک است (Glauben et al., 2004). تصمیم مبنی بر اجاره دادن زمین (در مقابل فروش زمین) فرایند بازنشستگی و بسته شدن مزرعه را تسریع می‌کند (Glauben et al., 2009). کشاورزی نیمه‌وقت در ترکیب با شغل بیرون از مزرعه اپراتور و همسرش در مقایسه با کشاورزی تمام‌وقت معمولاً چشم‌اندازهای بدتری برای جانشینی درون خانواده ایجاد می‌کند (Mishra & El-Osta, 2008). باین‌حال، اگر کشاورزی تمام‌وقت یک گزینه ممکن نباشد (برای مثال به دلیل درآمد محدود)، احتمال ترکیب فعالیت‌های کشاورزی با یک شغل بیرون از مزرعه (یعنی چند فعالیتی بودن) یکی از عوامل محوری در تصمیم مبنی بر به دست گرفتن مزرعه خانوادگی است. از آنجایی که چشم‌انداز شغلی در شهر بهتر است، فاصله مزرعه تا مرکز شهر مهم بوده و مزارع واقع در مناطق دورافتاده‌تر احتمال کمتری دارد که به دست نسل بعدی بیفتند (Ochoa et al., 2007). مزارع ارگانیک در مقایسه با مزارع معمولی چشم‌انداز جانشینی بهتری دارند زیرا تمام‌وقت بوده و سبک زندگی کشاورزی را بیشتر قبول دارند. باین‌حال، این تفاوت‌ها می‌تواند بخشی از انگیزه تبدیل شدن به کشاورزی ارگانیک باشد، در نتیجه یک زنجیره علت و معلولی معکوس نیز وجود دارد (Bohak et al., 2011).

عملکرد مزرعه

همان‌طور که مطالعات متعدد نشان می‌دهند، احتمال جانشینی درون خانواده با عملکرد مزرعه افزایش می‌یابد که با استفاده از درآمد سالانه مزرعه (Kerbler, 2012) و فروش آن (Cavicholi et al., 2015) اندازه‌گیری می‌شود. علاوه بر این، احتمال داشتن برنامه جانشینی با ثروت مورد انتظار خانوار افزایش می‌یابد که ارتباط غیرمستقیم با عملکرد مزرعه دارد (Mishra et al., 2010). در نتیجه، به نظر می‌رسد که سرمایه مالی یکی از مؤلفه‌های مهم در تصمیم‌گیری برای در دست گرفتن مزرعه است زیرا چشم‌انداز آتی مزرعه را بهبود بخشیده و فضای بیشتری برای مانور در اختیار جانشین قرار می‌دهد. بنابراین، وارثان بالقوه مزرعه‌ای که سودآوری بالاتری دارد احتمال بیشتری دارد که کشاورزی تمام‌وقت را به تحصیلات عالی ترجیح دهند زیرا انتخاب شغل و تصمیم مبنی بر ادامه تحصیل معمولاً هم‌زمان گرفته می‌شود (Hennesy & Rehman, 2007).

ب) عوامل ارتباطی

آرزوی ادامه دادن سنت خانواده (Grubbstrom & Soovali, 2007) و دل‌بستگی (Sepping, 2012; Kerbler, 2012; Mann, 2007) عاطفی خانواده به مزرعه، دارایی‌های ارزشمند، نادر، بی‌نظیر و غیرقابل جایگزینی بوده و در نتیجه موجب جانشینی درون

مطالعات متعددی بازگویی آن است که احتمال جانشینی تا حد زیادی به‌اندازه مزرعه بستگی دارد، یعنی مزارع بزرگ‌تر احتمال بیشتری دارد به یکی از اعضای خانواده منتقل شوند (Ochoa et al., 2007; Glauben et al., 2004, 2009; Kerbler, 2012; Mishra & El-Osta, 2007; Stiglbauer & Weiss, 2000). این مزارع چشم‌اندازهای بهتری برای جانشینان بالقوه فراهم کرده و احتمال بیشتری دارد که درآمد مطمئنی را تضمین کنند (Ochoa et al., 2007; Calus et al., 2008; Glauben et al., 2007). در نتیجه، جذابیت مالی مزرعه در مقایسه با اشتغال بیرون از مزرعه بیشتر است (Stiglbauer & Weiss, 2000). مزارع بزرگ‌تر همچنین پول بیشتری (برای مثال، ماشین‌آلات) برای حفظ و گسترش مزیت رقابتی مزرعه در آینده سرمایه‌گذاری می‌کند (Ochoa et al., 2007; Mishra & El-Osta, 2007). احتمال تبدیل شدن زمین کشاورزی به زمین مسکونی، یکی دیگر از عوامل مرتبط در تصمیم‌گیری در مورد جانشین است، زیرا درآمد ایجادشده از فروش یک زمین مسکونی (اگر قرار باشد کشاورزی خانوادگی در آینده رها شود) می‌تواند بسیار بالاتر از درآمد ایجادشده از طریق کشاورزی باشد (Mann, 2007). با توجه به تخصصی شدن تنوع‌بخشی مزارع خانوادگی، در این مطالعات اشاره شده که مزارع خانوادگی بزرگ‌تر و تخصصی احتمال بیشتری دارد که یک جانشین تعیین شده درون خانواده داشته باشند زیرا کارآمدی تولید آن‌ها بالا است (Glauben et al., 2004). باین‌حال، تنوع‌بخشی در مزرعه ارتباط مثبتی با احتمال داشتن جانشین دارد (Sottomayor et al., 2011; Stiglbauer & Weiss, 2000). زیرا فعالیت‌های اضافی ریسک را کاهش داده، درآمد مزرعه را افزایش داده و در نتیجه جانشینی را جذاب‌تر می‌کنند. علاوه بر این، مقایسه مزارع تخصصی و متنوع نشان می‌دهد که مزارع تخصصی دیرتر وارد مرحله جانشینی می‌شوند که ناشی از دانش بسیار تخصصی است که باید قبل از انتقال مزرعه آموزش داده شود (Glauben et al., 2004).

مدیریت مزرعه

کوشش برای افزایش تولید، ارتباط مثبتی با احتمال داشتن جانشین دارد (Sottomayor et al., 2011). در یک نتیجه‌گیری معکوس، برنامه‌های جانشینی درون خانواده تا ده سال قبل از جانشینی واقعی تأثیر مثبتی روی تصمیمات سرمایه‌گذاری می‌گذارد (Calus et al., 2008). به نظر می‌رسد که وجود جانشین احتمال سرمایه‌گذاری کسب‌وکار کشاورزی روی راهبردهای رشد و تطبیق با تغییرات بیرونی را افزایش می‌دهد (Inwood & Sharp, 2012)، در حالی که عدم وجود جانشین اغلب منجر به عدم سرمایه‌گذاری و سبک مدیریت منفعل شده و احتمال

و همکاران (۲۰۰۹) راهبردهای مختلفی برای مقابله با این پارادوکس‌ها (تنش‌های دیالکتیکی^{۲۶}) در خانواده‌های کشاورز شناسایی کرده‌اند. راهبردهایی که موجب بارور شدن گفتمان خانوادگی شده و در نتیجه از برنامه‌ریزی جانشینی پشتیبانی می‌کنند که شامل: تقسیم‌بندی (یعنی یک فرایند چانه‌زنی برای تصمیم‌گیری در مورد یک طرف تنش)، ادغام (یعنی تلاش برای حل تنش با پیدا کردن راه‌حل برای هر دو طرف به‌صورت هم‌زمان) و تأیید مجدد (یعنی پذیرش و تولید فعال تنش‌های دیالکتیکی) هستند. در مقابل دلایل احتمالی ثابت‌شده شکست در جانشینی، باید دید که ویژگی‌های جانشینی خوب چیست. برای مثال جهت‌گیری میان نسلی^{۲۷} خانواده یکی از پیش‌شرط‌های ضروری یک جانشینی موفق بوده و بیان‌کننده تلاش خانواده برای واگذار کردن کسب‌وکار به نسل بعدی و زنده نگاه‌داشتن سنت خانوادگی است. جهت‌گیری میان نسلی به‌عنوان یک پیش‌شرط ضروری برای جانشینی می‌تواند تصمیمات و عملکرد جانشینی در مزارع خانوادگی را پیش‌بینی کند (Frank et al., 2017).

ج) عوامل فردی

تحصیلات

احتمال جانشینی با سطح تحصیلات والدین افزایش پیدا می‌کند (Kimhi & Nachlieli, 2001; Mishra & El- Osta, 2008; Stiglbauer & Weiss, 2000; Cavicchioli et al., 2015). یک توضیح معقول این واقعیت است که سطح بالاتر تحصیلات دال بر مهارت‌های بهتر است که اگر برای کشاورزی به کار گرفته شود موجب سودآوری بیشتر آن می‌شود که جذابیت مزرعه در برابر مشاغل بیرونی را برای جانشینان بالقوه افزایش داده و احتمال جانشینی را بیشتر می‌کند (Mishra & El- Osta, 2008). در نتیجه تحصیلات والدین نوعی سرمایه فکری است که شانس جانشینی در مزرعه خانوادگی را افزایش می‌دهد. با این حال، برخی شواهد نشان می‌دهند سطح تحصیلات والدین با برنامه‌ریزی جانشینی ارتباط منفی دارد که احتمالاً به این دلیل است که مالک باسوادتر تمایل بیشتری به اتخاذ فناوری‌های جدید به‌منظور افزایش ظرفیت درآمدزایی مزرعه داشته و در نتیجه ممکن است برنامه‌ریزی جانشینی را به تأخیر بیندازد (Mishra & El- Osta, 2007).

سن

تا جایی که به سن رئیس مزرعه خانوادگی مربوط می‌شود، احتمال جانشینی با سن رئیس (با نرخ کاهش) و همچنین با سن بزرگ‌ترین فرزند افزایش پیدا می‌کند (Kimhi & Nachlieli, 2001). در نتیجه سن از لحاظ تجربه و دانش ضمنی به‌دست‌آمده در مزرعه منبعی برای جانشینی است. شواهد زیادی از این مفهوم پشتیبانی

خانوادگی می‌شوند (Grubbstrom & Soovali- Sepping, 2012). در واقع، اغلب اوقات دلبستگی عاطفی خانواده به مزرعه قوی بوده و در نتیجه حتی کودکانی که جانشین نیستند نیز دلبستگی عاطفی شدیدی به مزرعه دارند که از طریق حس جمعی مسئولیت‌پذیری در قبال حفاظت از میراث خانواده و مفهوم «مزرعه به‌عنوان مخزنی از خاطرات» توصیف می‌شود (Cassidy & McGrath, 2014). علاوه بر این، چشم‌انداز کار کردن در کنار والدین و تعهد والدین به ادامه دادن پشتیبانی از فرزندان بعد از به دست گرفتن مزرعه نقش مهمی در احتمال جانشینی دارد (Mann, 2007). مراحل اولیه آشنا شدن با مزرعه در کودکی به‌ویژه برای ایجاد رابطه جانشین - مزرعه و در نتیجه برای یک جانشینی درون خانوادگی موفق بسیار مهم است (Fischer & Burton, 2014). در طول فرایند انتقال دانش، سرمایه فرهنگی (یعنی مهارت‌ها، دانش و غیره) در مزرعه خانوادگی حفظ می‌شود (Glover, 2013). انتقال ضعیف دانش به نسل بعدی برای جانشینی ایجاد مشکل کرده و اغلب ناشی از فقدان برنامه جانشینی است (Hicks et al., 2012). همچنین، عدم تمایل انتقال بدهی‌های زیاد به فرزندان، سربار کاری بالا و درآمد پایین نیز مانع از انتقال دادن مزرعه به فرزندان می‌شود؛ در عوض، والدین تمایل دارند از انتخاب شغلی فرزندان خود پشتیبانی کنند (Crockett, 2004). ارزش‌های خانوادگی نیز روی نتایج جانشینی تأثیر گذار است. خانواده‌های کشاورزی که مذهبی هستند نسبت به هم‌تایان غیرمذهبی خود بیشتر به جانشینی فکر می‌کنند. یک توضیح در این باره این است که مذهبی بودن اغلب مرتبط با انسجام خانوادگی قوی است. با این حال، مذهبی بودن اغلب با الگوهای جنسیتی سنتی همراه است (Crockett, 2004). در چنین خانواده‌هایی پسران صرف‌نظر از شایستگی و تمایل به اداره مزرعه، اغلب جانشینان بهتری نسبت به دختران در نظر گرفته می‌شوند. این تعصب جنسیتی ممکن است ناشی از شایسته‌تر در نظر گرفتن مردان باشد که اغلب ارتباطی با شایستگی واقعی و تمایل آن‌ها به اداره کردن مزرعه ندارد که ممکن است احتمال و موفقیت جانشینی در مزرعه را محدود کند. مسائل جنسیتی مانع از انتقال دانش به دختران شده و درگیری‌هایی در خانواده ایجاد می‌کند که روی عملکرد کلی جانشینی تأثیر منفی می‌گذارد (Glover, 2013).

درگیری‌های خانوادگی همچنین نوعی محدودکننده منفی در نظر گرفته می‌شوند که به کسب‌وکار آسیب وارد می‌کنند (Habbershon et al., 2003). سطوح پایین‌تر گرمای خانوادگی، اختلاف‌نظر در مورد عدالت و قوانین اساسی عدالت از شاخص‌های درگیری در انتقال مزرعه است (Taylor & Norris, 2000). به‌طور کلی، درگیری‌های خانوادگی اغلب بر اساس الگوهای پارادوکسی ناشی از انتظارات متضاد از منطق خانواده از سوی و منطق کسب‌وکار از سوی دیگر هستند (Von Schlippe & Frank, 2013). پیتس^{۲۵}

26. dialectical tensions

27. Transgenerational orientation

25. Pitts

زیاد است (Ramos, 2005). در نتیجه، چشم‌انداز پایداری اقتصادی مزرعه کاهش یافته و احتمال باقی ماندن فرزندان در مزرعه کمتر می‌شود (Burton & Walford, 2005; Ramos, 2005).

جنسیت

در اواخر دهه ۱۹۸۰ نقش زنان در خانواده‌های کشاورز به رسمیت شناخته شده و کمک آن‌ها در حل نگرانی‌های مربوط به تولید روستایی و کاهش جمعیت روستایی با اهمیت در نظر گرفته شد. به‌طور کلی تمرکز تحقیقاتی روی جانشینی مزرعه خانوادگی به‌طور مشابهی در اکثر مناطق کشاورزی در جهان، ناشی از این است که بیشتر سرمایه‌گذاری‌های کشاورزی خصوصی هستند (Barclay et al., 2007) و اکثریت آن‌ها از طریق الگوهای میراث وابسته به نسل پدری انتقال پیدا می‌کنند. در واقع عدالت و برابری در رابطه با تمامی فرزندان تمرکز اصلی برنامه‌ریزی جانشینی مزرعه نیست. جانشین انتخاب‌شده معمولاً پسر یا یک مرد دیگر است. دختران در کمتر از ۱۰ درصد انتقال‌های بین نسلی وارث بوده یا به‌عنوان جانشین انتخاب شده‌اند (Barclay et al., 2007). این مسئله بیشتر اوقات زمانی رخ می‌دهد که هیچ وارث مردی وجود نداشته باشد.

طبق تحقیقات شورتال^{۳۰} (۲۰۱۰)، انتقال مزرعه به مردان موجب می‌شود که دختران فرصت در اختیار گرفتن املاک کشاورزی را نداشته باشند. بسیاری از دختران به‌طور کامل از کشاورزی کنار گذاشته می‌شوند، زیرا فرصت‌های محدودی برای تبدیل شدن به کشاورز خانوادگی از طریق ازدواج وجود دارد. مطالعه شورتال همچنین بر اهمیت مالکیت به‌عنوان عامل کلیدی در توضیح قدرت برتر مردان و موقعیت ثانویه زنان تمرکز دارد. او نشان می‌دهد که وراثت پدرسالارانه زمین، فقدان تأثیرگذاری زنان بر فرایند کار، عدم دسترسی زنان به آموزش کشاورزی و سازمان‌های کشاورزی و قدرت سیاسی را شکل می‌دهد. وی همچنین جایگاه مالکیت دارایی را در ایجاد تقسیم جنسیتی قدرت در خانواده‌های کشاورز نشان می‌دهد. پرایس^{۳۱} (۲۰۱۰) تسلط مردانگی در جوامع کشاورزی را مسئول تقسیم اجتماعی جنسیتی مداوم فعالیت‌ها و مسئولیت‌ها و در نتیجه فقدان فرصت‌های موجود برای دختران به‌منظور تبدیل شدن به جانشین در مزرعه خانوادگی می‌داند. باین‌حال، فرصت کشاورزی برای دختران تنها مسئله موجود نیست. عواقب گسترده‌تر حذف دختران از جانشینی مزرعه شامل مهاجرت آن‌ها از جوامع کشاورزی و کاهش پایداری جامعه روستایی است (Geldens, 2007). همچنین طبق نظر پرایس (۲۰۱۰)، مردان کشاورز از تأثیرات مخرب شیوه زندگی پدرسالارانه رنج می‌برند که شامل انزوای اجتماعی است.

می‌کنند که احتمال جانشینی در ابتدا با سن رئیس مزرعه افزایش یافته، ولی بعد از رسیدن به یک نقطه بحرانی^{۲۸} کاهش یافته و به شکل U وارونه درمی‌آید (Stiglbauer & Weiss, 2000; Glauben et al., 2004). در نتیجه، اگر رئیس مزرعه خانوادگی برنامه‌ریزی جانشینی را زیاد به تأخیر بیندازد ممکن است در پیدا کردن جانشین مناسب دچار مشکل شود، زیرا ممکن است فرزندان در جای دیگری کار پیدا کنند. علاوه بر این، به نظر می‌رسد که احتمال جانشینی درون خانوادگی زمانی که رئیس مزرعه زن است بالاتر می‌رود (Cavicchioli et al., 2015).

در حالی که سطح تحصیلات رسمی فرزندان موجب کاهش احتمال جانشینی می‌شود (Ochoa et al., 2007; Hennesy & Rehman, 2007)، زیرا فرصت‌های شغلی پیشروی آن‌ها بیشتر می‌شود، سطح بالاتر تحصیلات تخصصی کشاورزی احتمال جانشینی را بیشتر می‌کند (Cavicchioli et al., 2015). زیرا جانشینان سرمایه‌فکری تخصصی به دست آورده و آن را به‌عنوان منبعی کارآمد در جانشینی به کار می‌برند. همچنین به نظر می‌رسد که تحصیلات روی زمان جانشینی نیز تأثیرگذار است. در حالی که جانشین تعیین‌شده با تحصیلات کشاورزی احتمال بیشتری دارد مزرعه را زودتر در دست بگیرد، تحصیلات غیر کشاورزی جانشینی را به تأخیر می‌اندازد (Glauben et al., 2004).

تعداد فرزندان

تعداد فرزندان یا سایر اعضای وابسته خانواده که در مزرعه خانوادگی زندگی می‌کنند با جانشینی ارتباط مثبت دارد (Glauben et al., 2004; Mishra & El-Osta, 2007; Stiglbauer & Weiss, 2000). هر چه تعداد مردانی که در مزرعه زندگی می‌کنند در مقایسه با اعضای زن بیشتر باشد احتمال جانشینی بیشتر می‌شود (Glauben et al., 2004). اگرچه، تعداد بالای جانشینان بالقوه می‌تواند تمایل فرزندان به اداره مزرعه را کاهش دهد، زیرا در این صورت رقابت بیشتر می‌شود، به‌طور کلی جانشینان بالقوه مرد در مقایسه با زنان تمایل نسبتاً بالاتری به اداره کردن مزرعه دارند (Cavicchioli et al., 2015). تعداد بالای جانشینان بالقوه ممکن است منجر به راه‌حل جانشین‌های متعدد شود که حاصل آن تقسیم شدن زمین است. این راه‌حل‌ها معمولاً به دلیل مزیت‌های کمی^{۲۹}، اجتناب از درگیری خانوادگی و اطمینان از رفتار برابر با چند وارث اتخاذ می‌شوند (Burton & Walford, 2005). باین‌حال، این امر منجر به کاهش اندازه مزرعه می‌شود، تا حدی که کشاورزی خانوادگی دیگر سودآور نیست. راه‌حل چند جانشین همراه با تقسیم زمین ممکن است موجب کاهش پایداری طولانی‌مدت مزرعه شود. علاوه بر این، معیار برابری در تعیین ارث (در مقابل معیار شایستگی) دال بر جبران خسارت اقتصادی زیاد سایر وارثان بالقوه می‌شود که نتیجه آن بدهی

30. Shortall

31. Price

28. Critical point

29. Subsidiy benefits

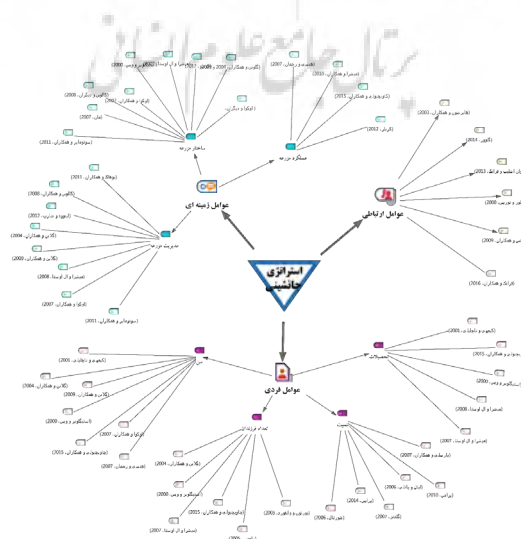
هدف از این مطالعه، مرور و ارزیابی انتقادی مطالعات انجام‌شده در کشورهای پیشرفته به‌منظور شناخت راهبردهای مختلفی است که خانواده‌های کشاورز برای بقای کشاورزی خانوادگی به کار می‌برند. گرچه رویکردهای رشته‌های مختلف پتانسیل زیادی برای ایجاد دیدگاه‌های متمایز و یادگیری متقابل دارند، فراوانی مطالعات به‌شدت ناهمگون ایجادشده در طول زمان به‌ویژه در کشورهای پیشرفته، به ایجاد پیکرهای متنوع و متمایز از دانش منجر شده است. بنابراین مرور این پژوهش‌ها یا نتیجه‌گیری بدون نقص از اطلاعات جمع‌آوری‌شده دشوار است. با در نظر گرفتن این موضوع، فراتلخیص یافته‌های مقاله‌های مجلات علمی خارجی مرتبط با سؤال تحقیق، منتشرشده در ۱۵ سال اخیر نشان می‌دهد «تنوع‌بخشی»، «پایداری» و «جانشینی» سه موضوع مهم در تحقیقات مربوط به کشاورزی خانوادگی هستند که در مطالعات انجام‌شده در زمینه کشاورزی خانوادگی به تکرار و از ابعاد مختلف مورد پژوهش قرار گرفته‌اند و از لحاظ محتوا و ارتباط عملی نیز حائز اهمیت هستند. این سه مقوله اصلی در قالب ۱۷ خرده مقوله قرار می‌گیرد که در سه مدل نهایی آمده است و با هم مرتبط هستند. در واقع در محیط به‌سرعت در حال تغییر، مزارع خانوادگی باید راهبردهای نوآورانه و متنوع خود را با تغییرات مداوم تطبیق ببخشند تا بتوانند از لحاظ اقتصادی پایدار باقی بمانند. همچنین، احتمال جانشینی در مزارع خانوادگی که از راهبردهای کسب‌وکار نوآور، متنوع و پایدار استفاده می‌کنند بیشتر است زیرا جذابیت بیشتری برای نسل بعدی دارند. در مقابل، جانشینان اغلب ایده‌ها و منابع جدیدی وارد کسب‌وکار می‌کنند که می‌تواند به رفتار پایدارتر و نوآورانه‌تر بعد از جانشینی منجر شود.

در بیشتر خانواده‌های کشاورز، انتقال بین نسلی زمین کشاورزی به‌عنوان ترکیبی از جانشینی و وراثت رخ می‌دهد. میزان و زمان‌بندی انتقال کنترل مدیریت بین خانواده‌های مختلف بسیار متفاوت است. بیشتر اوقات پسران به‌عنوان جانشین مزرعه خانوادگی انتخاب می‌شوند. این مسئله نه تنها بیشتر دختران و پسرانی را که جانشین نیستند از مشاغل کشاورزی بیرون می‌کند، بلکه توانایی آن‌ها در کمک به پایداری جوامع کشاورزی روستایی را نیز کاهش می‌دهد، زیرا از مزرعه بیرون رفته و تلاش می‌کنند در جای دیگری زندگی کنند (Barclay et al., 2007). به نظر می‌رسد که شیوه‌های وراثت مردسالارانه کنونی بیشتر از مردان جوان، روی زنان جوان جوامع روستایی تأثیرگذار است و خروج زنان جوان از جوامع کشاورزی همچنان بیشتر از مردان جوان است. این مهاجرت جنسیتی که منجر به ریشه‌کن شدن زنان در جمعیت روستایی می‌شود نه تنها روی ساکنان کنونی جوامع روستایی تأثیر می‌گذارد، بلکه پتانسیل ادامه فرایند کاهش جمعیت را نیز دارد (Little & Panelli, 2006). کاهش یافتن تعداد زنان در جمعیت‌های روستایی روی این موارد تأثیر می‌گذارد: در دسترس بودن نیروی کار کشاورزی فصلی و حفظ نهادهای جامعه روستایی، مانند باشگاه‌های ورزشی محلی و خدمات داوطلبانه محلی، در دسترس بودن مراقبت‌های غیررسمی که اغلب توسط زنان خانواده‌های کشاورز فراهم می‌شود و چشم‌انداز ازدواج پسران جانشین (Little & Panelli, 2006).

تصویر شماره ۳، مقوله اصلی «راهبرد جانشینی» و مقوله‌های فرعی را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تصویر ۳، مقوله اصلی «راهبرد جانشینی» و مقوله‌های فرعی، منبع: یافته‌های کدگذاری انتسابی و کل‌نگر، خروجی و نقشه مکس کیودی‌ای ۲۰۲۰

«پایداری»، در پژوهش‌های ایرانی به خرده مقوله «پایداری اجتماعی» و همچنین «پایداری زیست‌محیطی» توجه چندانی نشده است. در حالی که مزرعه خانوادگی در واقع یک کسب‌وکار خانوادگی است و بنابراین روابط متقابل بین اعضای خانواده بهره‌بردار اهمیت ویژه‌ای بر تاب‌آوری اقتصادی - اجتماعی - زیست‌محیطی و به تبع آن پایداری این واحد بهره‌بردار دارد. همچنین در کشاورزی خانوادگی ارتباط پیوسته‌ای بین خانواده بهره‌بردار و زمین کشاورزی وجود دارد و این نوع بهره‌بردار کشاورزی نزدیک‌ترین نوع به کشاورزی و مزرعه ارگانیک است که در حال حاضر به لحاظ زیست‌محیطی و سلامت مورد توجه کارشناسان کشاورزی و سلامت است.

مقوله «جان‌شینی» نیز یکی از مهم‌ترین عواملی است که در تحقیقات متعددی و از جنبه‌های مختلف مورد توجه ویژه محققان کشورهای پیشرفته بوده است. به ویژه موضوع جان‌شینی زنان در مزرعه خانوادگی. اما این مورد نیز در تحقیقات داخلی مورد غفلت واقع شده است. تحقیقاتی که به مطالعه نقش زنان در کشاورزی می‌پردازند در اکثر موارد زنان را به‌مثابه همسر یا دختر-عروس کشاورز وارد مطالعه می‌کنند و بر کمک آن‌ها به مردان برای پایداری مزرعه خانوادگی متمرکز هستند، البته این موضوع باتوجه به موقعیت پیچیده تحت سلطه بودن زنان به دلیل فضای مردانه کشاورزی و بسیاری از مسائل اجتماعی و فرهنگی که با آن‌ها روبه‌رو هستند، تا حدودی طبیعی است. باین‌حال، تحقیقات توجه مستقیم کمی به دختران به‌عنوان سوزده‌های مستقلی که آمال و دل‌بستگی‌های مکانی و کاری در حوزه کار کشاورزی دارند که می‌تواند به توسعه اجتماعی - اقتصادی روستا کمک کند، دارند.

در نهایت می‌توان نتیجه گرفت کشاورزان دریافت‌کنندگان منفعل نیروهای متحول‌کننده و محدود به پاسخ‌گویی به شوک‌های بیرونی و محیط زیستی نیستند. در مقابل، کشاورزان عاملان فعال در فرایند تغییر بوده، فعالیت ایجاد کرده، به روش‌های تولید معنی بخشیده، فعالانه فرصت‌های بازاربایی ایجاد کرده، فرصت‌های در حال ظهور را شناسایی کرده، و مزارع خود را به‌صورت خلاق با شرایط تطبیق داده یا تغییر می‌دهند. آینده نظام بهره‌بردار کشاورزی خانوادگی وابسته به تطبیق‌پذیری خانواده کشاورز با محیط در حال تغییر و دنبال کردن فرصت‌های کسب‌وکار جدید و همچنین حس دل‌بستگی خانواده و نسل بعدی به کشاورزی خانوادگی و تمایل آن‌ها به ادامه دادن میراث خانواده است. تحلیل مطالعاتی که به راهبردهای خانواده‌های بهره‌بردار کشاورز در کشورهای پیشرفته می‌پردازد و شناسایی حوزه‌های تأثیرگذار بر این راهبردها می‌تواند انگیزه‌های برای خانواده‌های کشاورز و سیاست‌گذاران بوده و در نهایت در کنار بهره‌گیری از تجارب داخلی به بازنگری و تجدیدنظر در مورد راهبردها و سیاست‌های کشاورزی به نفع بقا و احیای مزارع خانوادگی منجر شود. علاوه

علاوه بر این، تحقیق در مورد روابط بین سه مقوله اصلی مهم است. منطقی است که بگوییم رابطه‌ای بین جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی پایداری کشاورزی خانوادگی و جان‌شینی وجود دارد، زیرا مزارعی که عملکرد اقتصادی ضعیف طولانی‌مدت و شرایط اجتماعی غیرجذاب دارند احتمال کمتری دارد به نسل بعدی واگذار شوند. همچنین، برای پایداری در طولانی‌مدت تطبیق پیدا کردن با محیط در حال تغییر اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و طبیعی ضروری بوده و در نتیجه نوآوری و تنوع‌بخشی یکی از مؤلفه‌های اساسی پایداری کشاورزی خانوادگی است. علاوه بر این، احتمالاً جنبه‌های جان‌شینی و تنوع‌بخشی باهم مرتبط هستند، زیرا برای مثال، مرحله جان‌شینی یک بازه زمانی حیاتی برای اجرای ایده‌های جدید توسط نسل بعدی است. در نتیجه، به‌منظور موفقیت در طولانی‌مدت باید راهبردهای مرتبط با پایداری، تنوع‌بخشی و جان‌شینی را هم‌زمان در نظر گرفته و پیکربندی بین آن‌ها را مدیریت کنیم.

نتایج حاصل از فراتلخیص این مطالعات نشان می‌دهد تاکنون مطالعاتی که در حوزه کشاورزی خانوادگی انجام شده است به‌طور کلی بر مبنای دو رویکرد نظری متفاوت بوده است: دیدگاه اول بر روی ساختارهای مادی متمرکز بوده و برجسته‌کننده نقش انواع مزرعه و پویایی‌های اکولوژیکی است و دیدگاه دوم بر روی کنشگران اجتماعی متمرکز و برجسته‌کننده عاملیت کشاورز بوده و نیروهای اجتماعی گسترده‌تر نیز نقش مهمی در آن دارند. دیدگاه اول در مطالعات بخش کشاورزی، جغرافیا و محیط‌زیست کاربرد بیشتری دارد و به راهبردها و عواملی چون: عملکرد مزرعه، ساختار مزرعه، هدف‌های بازار-محور، هدف‌های اقتصاد-محور، منابع ارضی، منابع آب، نظام کشت و تناوب ارضی و ... می‌پردازند و دیدگاه دوم در مطالعات حوزه علوم اجتماعی و کسب‌وکار خانوادگی کاربرد دارد و به راهبردها و عواملی چون: هدف‌های فرد-محور، هدف‌های خانواده-محور، عوامل ارتباطی، عوامل جمعیت‌شناختی، جان‌شینی، اعتماد اجتماعی، گرایش به نوگرایی و ... می‌پردازند.

در مقایسه نتایج این فراتلخیص با مطالعاتی که در این زمینه در ایران انجام شده است، می‌توان چنین بیان کرد که در پژوهش‌های مرتبط در ایران، در مقوله «تنوع‌بخشی» خرده مقوله‌های «هدف‌های فرد-محور» و «هدف‌های خانواده-محور» کمتر مورد توجه بوده است. تا حدی که توجه به عنصر مهم خانواده و نقش اعضای خانواده در این پژوهش‌ها حتی در پژوهش‌هایی که بر روی کنشگران اجتماعی متمرکز و برجسته‌کننده عاملیت کشاورز بوده‌اند، به طور جدی مورد غفلت واقع شده است. این در حالی است که مزرعه خانوادگی بر پایه روابط و وابستگی‌های متقابل اعضای خانواده بهره‌بردار بنا شده است و هرگونه تغییر در این پیوستگی‌ها و روابط اجتماعی تأثیر بسزایی بر موفقیت یا عدم موفقیت مزرعه خانوادگی خواهد داشت. در مورد مقوله

بر این، همان‌طور که اشاره شد راهبردهای تنوع‌بخشی، پایداری و جانشین‌گرا در کشاورزی خانوادگی چندجانبه و مقطعی بوده و تاکنون بیشتر توسط پژوهشگران حوزه‌های تحقیقاتی متعدد به‌صورت مستقل مورد تحقیق قرار گرفته‌اند. در نتیجه، یک رویکرد چند رشته‌ای می‌تواند تحقیقات در این زمینه را غنی‌تر کند و با ایجاد پلی بین این حوزه‌ها فرصت‌های یادگیری متقابل فراهم شده و مسیرهای پرباری برای تحقیقات و سیاست‌گذاری‌های آتی ایجاد شود.

تشکر و قدردانی

مقاله علمی-پژوهشی، مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «شناخت شاخص‌ها و بیانگرهای اجتماعی نظام بهره‌برداری خانوادگی پایدار در ایران و ارزیابی امکان احیای آن» به راهنمایی مرحوم دکتر مهدی طالب است (یادش گرامی و نامش جاودان).

References

- Alsos, A., Carter, S., Ljunggren, E., Welter, F. (2011). Introduction: researching entrepreneurship in agriculture and rural development. In: Alsos, A., Carter, S., Ljunggren, E., Welter, F. (Eds.), *The Handbook of Research on Entrepreneurship in Agriculture and Rural Development* (1-18). Edward Elgar, Cheltenham, UK/Northampton, MA.
- Alsos, A., Ljunggren, E., Pettersen, L.T. (2003). Farm-based entrepreneurs: what triggers the start-up of new business activities? *J. Small Bus. Enterpr. Dev.* 10 (4), 435-443.
- Aveyard, H. (2011). How to do a review research?, Pouria Sara-mi Forushani, Fardin Alipour Gravand, Tehran: Sociologists.
- Balducci, A., Boelens, L., Hillier, J., Nyseth, T., Wilkinson, C. (2011). Strategic spatial planning in uncertainty: theory and explanatory practice. *Town Plan. Rev.* 82, 481-501. <http://dx.doi.org/10.3828/tp.2011.29>
- Barbieri, C. (2010). An importance-performance analysis of the motivations behind agritourism and other farm enterprise developments in Canada. *J. Rural Community Dev.* 5 (1/2), 1-20.
- Barbieri, C. (2013). Assessing the sustainability of agritourism in the US: a comparison between agritourism and other farm entrepreneurial ventures. *J. Sustain. Tour.* 21 (2), 252-270.
- Barbieri, C., Mahoney, E. (2009). Why is diversification an attractive farm adjustment strategy? Insights from Texas farmers and ranchers. *J. Rural Stud.* 25 (1), 58-66.
- Barbieri, C., Mahoney, E., Butler, L. (2008). Understanding the nature and extent of farm and ranch diversification in North America. *Rural. Sociol.* 73 (2), 205-229.
- Barclay, E., Foskey, R., & Reeve, I. (2007). *Farm Succession and Inheritance - Comparing Australian and International Trends*. Barton: RIRDC
- Beltran-Esteve, M., Picazo-Tadeo, A.J., Reig-Martínez, E., (2012). What makes a citrus farmer go organic? Empirical evidence from Spanish citrus farming. *Span. J. Agric. Res.* 10 (4), 901e910.
- Berrone, P., Cruz, C., Gomez-Mejia. (2012). Socioemotional wealth in family firms. Theoretical dimensions, assessment approaches, and agenda for future research. *Fam. Bus. Rev.* 25 (3), 258-279.
- Bjornberg, Å., Nicholson, N., (2007). The family climate scales € dDevelopment of a new measure for use in family business research. *Fam. Bus. Rev.* 20 (3), 229e246.
- Bohak, Z., Borec, A., Turk, J. (2011). Succession status of organic and conventional family farms in southwestern Slovenia. *Dru s. istra z.* 20 (4), 1183-1199.
- Brandth, B., Haugen, M.S. (2011). Farm diversification into tourism implications for social identity? *J. Rural Stud.* 27 (1), 35-44.
- Burton, R.J.F., Walford, N. (2005). Multiple succession and land division on family farms in the South East of England: a counterbalance to agricultural concentration? *J. Rural Stud.* 21 (3), 335-347.
- Calus, M., Van Huylenbroeck, G., Van Lierde, D. (2008). The relationship between farm succession and farm assets on Belgian farms. *Sociol. Rural.* 48 (1), 38-56.
- Cassidy, A., McGrath, B. (2014). The relationship between 'Non-successor' farm offspring and the continuity of the Irish family farm. *Sociol. Rural.* 54 (4), 399-416.
- Cavicchioli, D., Bertoni, D., Tesser, F., Frisio, D.G. (2015). What factors encourage intrafamily farm succession in mountain areas? Evidence from an Alpine valley in Italy. *Mt. Res. Dev.* 35 (2), 152-160.
- Chell, E., & Baines, S. (2000). "Networking, Entrepreneurship And Microbusiness Behavior," *Entrepreneurship & Regional Development*, 12(3), 195-215
- Chirico, F., Salvato, C. (2014). Knowledge internalization and product development in family firms: when rational and affective factors matter. *Entrepreneursh. Theory Pract.* <http://dx.doi.org/10.1111/etap.12114>.
- Crockett, J. (2004). The nature of farm succession in three New South Wales communities. *Aust. Farm Bus. Manag. J.* 1 (1), 14-27.
- Dabkiene, V. (2015). Factors affecting the farm sustainability in Lithuania. *Ekon. APK _4*, 93-100.
- Darnhofer, I., Bellon, S., Dedieu, B., Milestad, R. (2010). Adaptiveness to enhance sustainability of farming systems. A review. *Agron. Sustain. Dev.* 30 (3), 545-555.
- David, C., Mundler, P., Demarle, P., Ingrand, S., (2010). Long-term strategies and flexibility of organic farmers in southeastern France. *Int. J. Agric. Sustain.* 8 (4), 305e318
- Dillon, E.J., Hennessy, T.C., Hynes, S., Garnache, C. & Commins, V. (2007). *Measuring the Sustainability of Agriculture*. Rural Economy Research Centre (RERC) Working Paper 07-WP-RE-01, Irish Agriculture and Food Development Authority (Teagasc). Dublin/Galway, Ireland.
- Fink, A. (2010). *Conducting research literature reviews: From the Internet to paper*, (3rd ed.). Sage Publications, Inc.
- Fischer, H., Burton, R.J.F. (2014). Understanding farm succession as socially constructed endogenous cycles. *Sociol. Rural.* 54 (4), 417-438.
- Frank, H., Güttel, W.H., Weismeier-Sammer, D. (2010). Ambidexterity in familienunternehmen. Die top-management-familie als Innovations inkubator. *Managementforschung* 20, 117-156.
- Frank, H., Kessler, A., Rusch, T., Suess-Reyes, J., & Weismeier-Sammer, D. (2017). Capturing the Familiness of Family Businesses: Development of the Family Influence Familiness Scale (FIFS). *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(5), 709-742.
- Geldens, P. (2007). "Out-migration: Young Victorians and the Family Farm." *People and Place* 15 (1): 80-87.
- Glauben, T., Tietje, H., Weiss, C.R. (2004). Intergenerational succession in farm households: evidence from upper Austria. *Rev. Econ. Househ.* 2 (4), 443-462.
- Glauben, T., Petrick, M., Tietje, H., Weiss, C. (2009). Probability and Timing of Succession or Closure in Family Firms: A

- Switching Regression Analysis of Farm House-holds in Germany. *Applied Economics*, Taylor & Francis (Routledge), 41 (01), pp.45-54. 10.1080/00036840601131722 . hal-00582072
- Glover, J.L., Reay, T. (2015). Sustaining the family business with minimal financial rewards: how do family farms continue? *Fam. Bus. Rev.* 28 (2), 163-177.
- Glover, J. (2013). Capital usage in family farm businesses. *Journal of Family Business Management*, 3(2), 132-162.
- Gomez-Mejía, L.R., Takacs Haynes, K., Núñez-Nickel, M., Jaboson, K.J.L., Moyano ~ Fuentes, J.M. (2007). Socioemotional wealth and business risks in family-controlled firms: evidence from Spanish olive oil mills. *Adm. Sci. Q.* 2 (1), 106-137.
- Grubbstrom, A., Sooväli-Sepping, A. (2012). Estonian family farms in transition: a study of intangible assets and gender issues in generational succession. *J. Hist. Geogr.* 38 (3), 329-339.
- Habbershon, T.G., Williams, M., MacMillan, I.C. (2003). A unified systems perspective of family firm performance. *J. Bus. Ventur.* 18 (4), 451-465.
- Hansson, H., Ferguson, R., Olofsson, C., Rantamäki-Lahtinen, L. (2013). Farmers' motives for diversifying their farm business and the influence of family. *J. Rural Stud.* 32, 240-250.
- Hennesy, T.C., Rehman, T. (2007). An investigation into factors affecting the occupational choices of nominated farm heirs in Ireland. *J. Agric. Econ.* 58 (1), 61-75.
- Hicks, J., Sappey, R., Basu, P., Keogh, D., Gupta, R. (2012). Succession planning in Australian farming. *Australas. Account. Bus. Finance J.* 6 (4), 94-110.
- Inwood, S.M., Sharp, J.S. (2012). Farm persistence and adaptation at the rural-urban interface: succession and farm adjustment. *J. Rural Stud.* 28 (1), 107-117.
- Jan, P., Dux, D., Lips, M., Alig, M., Dumondel, M. (2012). On the link between economic and environmental performance of Swiss dairy farms of the alpine area. *Int. J. Life Cycle Assess.* 17 (6), 706-719.
- Jones, R. N., Manly, J., Glymour, M. M., Rentz, D. M., Jefferson, A. L., & Stern, Y. (2011). Conceptual and measurement challenges in research on cognitive reserve. *Journal of the International Neuropsychological Society : JINS*, 17(4), 593-601. <https://doi.org/10.1017/S1355617710001748>
- Kerbler, B. (2012). Factors affecting farm succession: the case of Slovenia. *Agric. Econ.* 58 (6), 285-298.
- Kimhi, A., Nachlieli, N. (2001). Intergenerational succession on Israeli family farms. *J. Agric. Econ.* 52 (2), 42-58.
- Lamine, C. (2012). Transition pathways towards a robust ecologization of agriculture and the need for system redesign. Cases from organic farming and IPM. *J. Rural Stud.* 27, 209-219.
- Lamine, C., Navarrete, M. (2015). Transitions Towards Ecological Production. Case Study Report France. Rethink project, p. 43.
- Lankester, A. (2012). Self-perceived roles in life and achieving sustainability on family farms in North-eastern Australia. *Aust. Geogr.* 43 (3), 233-251.
- Little, J., & R. Panelli. (2006). "Gender Research in Rural Geography." *Gender, Place and Culture* 10 (3): 281-289.
- Lundvall, B.-A. (1995). *National Systems of Innovation: towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. Pinter Publishers, London.
- Majewski, E. (2013). Measuring and Modelling Farm Level Sustainability. *Visegrad Journal on Bioeconomy and Sustainable Development*, 2(1): 2-10
- Mann, S. (2007). Tracing the process of becoming a farm successor on Swiss family farms. *Agric. Hum. Values* 24 (4), 435-443.
- McElwee, G., Bosworth, G. (2010). Exploring the strategic skills of farmers across a typology of farm diversification approaches. *J. Farm Manag.* 13 (2), 819-838.
- Meert, H., Van Huylenbroeck, G., Vernimmen, T., Bourgeois, M., van Hecke, E. (2005). Farm household survival strategies and diversification on marginal farms. *J. Rural Stud.* 21 (1), 81-97.
- Mishra, A.K., El-Osta, H. (2007). Factors affecting succession decisions in family farm businesses: evidence from a national survey. *J. ASFMRA* 1-10.
- Mishra, S., & El-Osta, H. (2008). Effect of agricultural policy on succession decisions of farm households. *Review of Economics of the Household*, vol. 6(3): 285-307.
- Mishra, A.K., El-Osta, H., & Shaik, S. (2010). Succession Decisions in U.S. Family Farm Businesses, *Journal of Agricultural and Resource Economics*, Western Agricultural Economics Association, vol. 35(1), pages 1-20.
- Nickerson, N.P., Black, R.J., McCool, S.F. (2001). Agritourism: motivations behind farm/ranch business diversification. *J. Travel Res.* 40 (1), 19-26.
- Noblit, G.W., & Hare, R.D. (1988). *Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative studies*. Sage Publications, Newbury Park. <https://doi.org/10.4135/9781412985000>
- Ochoa, AM., Casanovas Olivry, V., Valmansa Sáez, C. (2007). Explaining farm succession: the impact of farm location and off-farm employment opportunities. *Span J Agric Res* 5(2):214-225. <https://doi.org/10.5424/sjar/2007052-241>
- Ollenburg, C., Buckley, R. (2007). Stated economic and social motivations of farm tourism operators. *J. Travel Res.* 45 (4), 444-452.
- Paterson, B. L., Thorne, S. E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). *Meta-study of qualitative health research*. SAGE Publications, Inc., <https://dx.doi.org/10.4135/9781412985017>
- Pitts, M.J., Fowler, C., Kaplan, M.S., Nussbaum, J., Becker, J.C. (2009). Dialectical tensions underpinning family farm succession planning. *J. Appl. Commun. Res.* 37 (1), 59-79.
- Price, L. (2010). "'Doing It with Men': Feminist Research Practice and Patriarchal Inheritance Practices in Welsh Family Farming." *Gender, Place and Culture* 17 (1): 81-97.
- Ramos, G. (2005). The continuity of family agriculture and the succession system: the Basque case. *J. Comp. Fam. Stud.* 36 (3), 367-375.

- Rooij, S., Ventura, F., Milone, P., Ploeg, J.D. (2014). Sustaining food production through multifunctionality: the dynamics of large Farms in Italy. *Sociol. Rural.* 54 (3), 303-320.
- Rossier, R., (2005). Role models and farm development options: a comparison of seven Swiss farm families. *J. Comp. Fam. Stud.* 36 (3), 399e417
- Saldaña, J. (2015). *The Coding Manual for Qualitative Researchers* 3rd Edition, SAGE Publications.
- Selfa, T., Jussaume, RA., Winter, M. (2008). Envisioning agricultural sustainability from field to plate: Comparing producer and consumer attitudes and practices toward 'environmentally friendly' food and farming in Washington State, USA *Journal of rural studies* 24 (3), 262-276.
- Shortall, S. (2010). *Women Working on the Farm: How to Promote their Contribution to the Development of Agriculture and Rural Areas in Europe*. Brussels: European Parliament. IP/B/AGRI/IC/2010_090.
- Sottomayor, M., Tranter, R., Costa, L. (2011). Likelihood of succession and farmers' attitudes towards their future behaviour: evidence from a survey in Germany, the United Kingdom and Portugal. *Int. J. Sociol. Agric. Food* 18 (2), 121-133.
- Stiglbauer, A., Weiss, C.R. (2000). Family and Non-family Succession in the Upper-Austria Farm Sector, *Cahiers D'Economie et Sociologie Rurales*, 54, pp. 5-26.
- Taylor, J.E., Norris, J.E. (2000). Sibling relationships, fairness, and conflict over transfer of the farm. *Fam. Relat.* 49 (3), 277-283.
- Thorne, S., Jensen, L., Kearney, M. H., Noblit, G., & Sandelowski, M. (2004). Qualitative metasynthesis: reflections on methodological orientation and ideological agenda. *Qualitative health research*, 14(10), 1342-1365. <https://doi.org/10.1177/1049732304269888>
- Veidal, A., Flaten, O. (2014). Entrepreneurial orientation and farm business performance. The moderating role of on-farm diversification and location. *Int. J. Entrepreneursh. Innov.* 15 (2), 101-112.
- Vik, J., McElwee, G. (2011). Diversification and the entrepreneurial motivations of farmers in Norway. *J. Small Bus. Manag.* 49 (3), 390-410.
- Von Schlippe, A., Frank, H. (2013). The theory of social systems as a framework for understanding family businesses. *Fam. Relat.* 62 (3), 384-398.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی